

Eduskunnan vastaus EV 47/2023 vp – HE 31/2023 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Oikeushallinnon erityisviranomaiset -virastosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Oikeushallinnon erityisviranomaiset -virastosta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 31/2023 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Lakivaliokunta (LaVM 6/2023 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lausuman:

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa perustettavan Oikeushallinnon erityisviranomaiset -viraston toimivuutta ja antaa lakivaliokunnalle asiasta selvityksen vuoden 2026 loppuun mennessä. Seurannassa ja selvityksessä tulee kiinnittää erityistä huomiota tehtävän- jaon toimivuuteen erityisviranomaisten ja hallintopalveluyksikön välillä, vastuukysymyksiin, kuulemiskäytäntöjen toimivuuteen erityisviranomaisten ja hallintopalveluyksikön välillä sekä uuden viraston resurssien käyttöön ja tehostamispotentiaalin toteutumiseen samoin kuin erityisviranomaisten sisältötyöhön käytettävissä olevien riittävien resurssien turvaamiseen.

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

Oikeushallinnon erityisviranomaiset -virastosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Viraston organisaatio

Oikeushallinnon erityisviranomaiset -virasto on oikeusministeriön hallinnonalalla toimiva virasto, jossa toimivat itsenäiset ja riippumattomat:

- 1) konkurssiasiamies;
 - 2) kuluttajariitalautakunta;
 - 3) lapsiasiavaltuutettu;
 - 4) oikeudenkäyntiavustajalautakunta;
 - 5) Onnettomuustutkintakeskus;
 - 6) tasa-arvovaltuutettu;
 - 7) tiedusteluvalvontavaltuutettu;
 - 8) tietosuojavaltuutettu;
 - 9) vanhusasiavaltuutettu;
 - 10) yhdenvertaisuusvaltuutettu;
 - 11) Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimiva Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti.
- Lisäksi virastossa on hallintopalveluyksikkö.

2 §

Erityisviranomaisten asema

Erityisviranomaisista ja niiden asemasta, tehtävistä ja toimivallasta säädetään erikseen.

Erityisviranomainen ratkaisee asiat, jotka koskevat sen henkilöstöä, määrärahoja ja muuta toimintaa, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Virat perustetaan erityisviranomaiseen tai hallintopalveluyksikköön.

3 §

Hallintopalveluyksikön tehtävät

Hallintopalveluyksikön tehtävänä on huolehtia erityisviranomaisten tukipalvelujen järjestämisestä.

Hallintopalveluyksikön tehtävänä on erityisesti:

- 1) huolehtia kirjanpitoyksikkötehtävistä ja taloushallinnon palveluista;
- 2) huolehtia viraston henkilöstöhallinnon palveluista ja henkilöstön kehittämisen tuesta;
- 3) tukea viranomaisia työnantajatehtävien valmistelussa;
- 4) huolehtia viraston tietohallinnon palvelusopimuksista sekä yhteisten tietohallintopalvelujen hallinnasta ja kehittämisestä;

Eduskunnan vastaus EV 47/2023 vp

5) tukea viranomaisten hankintatoimen järjestämistä ja huolehtia yhteisten hankintojen toteutuksesta;

6) tukea viranomaisia sisäisen valvonnan, riskienhallinnan, turvallisuuden ja varautumisen järjestämisessä;

7) tukea viranomaisia tietoturvallisuuden järjestämisessä ja tarjota viranomaisille tietosuojavastaavan palvelut;

8) huolehtia viraston toimitila-asioista ja toimitilasidonnaisten palvelujen järjestämisestä siltä osin kuin toimivalta ei kuulu oikeusministeriölle;

9) järjestää toiminnan kehittämiseen liittyviä palveluja.

Hallintopalveluyksikkö osallistuu toimialansa yhteistyöhön ja huolehtii sellaisten virastoa koskevien asioiden valmistelusta ja yhteensovittamisesta, jotka eivät kuulu erityisviranomaisen toimialaan. Hallintopalveluyksikkö huolehtii toimialaansa liittyvästä viestinnästä.

4 §

Tiedonhallinta ja arkistonmuodostus

Hallintopalveluyksikkö huolehtii toimialaansa kuuluvien hallinnollisten asioiden tiedonhallinnasta sekä niihin liittyvistä arkistonmuodostajalle ja rekisterinpitäjälle kuuluvista tehtävistä, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Erityisviranomaiset huolehtivat omasta tiedonhallinnastaan sekä arkistonmuodostajalle ja rekisterinpitäjälle kuuluvista tehtävistä, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Hallintopalveluyksikkö huolehtii viraston tiedonhallintaan ja arkistonmuodostamiseen liittyvien yleisten tehtävien järjestämisestä ja tarvittavasta yhteistyöstä erityisviranomaisten kanssa.

5 §

Palvelusuunnitelma

Hallintopalveluyksikön tulee selvittää erityisviranomaisten palvelutarpeet ja valmistella yhteistyössä näiden kanssa yksikön palvelusuunnitelma.

Palvelusuunnitelmassa tulee määritellä yksikön järjestämät tuki- ja kehittämisspalvelut ja yhteisinä hankintoina toteutettavat tuotteet. Palvelusuunnitelmassa tulee määritellä myös yleiset periaatteet muista sellaisista yksikön tuottamista palveluista ja niiden rahoittamisesta, joista sovi- taan erityisviranomaisen kanssa erikseen.

Palvelusuunnitelma käsitellään viraston ohjausryhmässä. Oikeusministeriö hyväksyy palvelusuunnitelman hallintopalveluyksikön tulossopimuksen yhteydessä neljäksi vuodeksi kerrallaan.

6 §

Hallintopalveluyksikön johtaminen

Hallintopalveluyksikön päällikkönä on johtaja, joka vastaa yksikön toiminnan kehittämisestä, tulostavoitteiden saavuttamisesta ja yhteistyön järjestämisestä erityisviranomaisten kanssa. Lisäksi yksikössä on tarvittava määrä muuta henkilökuntaa.

Eduskunnan vastaus EV 47/2023 vp

Hallintopalveluyksikön johtajan nimittää valtioneuvosto enintään viideksi vuodeksi kerrallaan.

Johtaja nimittää hallintopalveluyksikön muun henkilöstön.

Johtajan kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Ohjausryhmä

Oikeushallinnon erityisviranomaiset -virastolla on ohjausryhmä, johon kuuluvat erityisviranomaisten päälliköt tai heidän nimeämänsä erityisviranomaisen virkamies sekä hallintopalveluyksikön johtaja. Hallintopalveluyksikön johtaja on ohjausryhmän puheenjohtaja.

Ohjausryhmässä käsitellään hallintopalveluyksikön tehtävien järjestämistä ja laadunseurainta sekä merkittävimpiä hallinnollisia asioita ja niihin liittyviä kehittämislinjauksia. Ohjausryhmässä voidaan käsitellä myös muita yhteisiä asioita.

Ohjausryhmässä ei käsitellä erityisviranomaisten toimialaan kuuluvia asioita. Ohjausryhmällä ei ole itsenäistä ratkaisovaltaa.

8 §

Hallintopalveluyksikön johtajan ratkaisuvallta

Hallintopalveluyksikön johtaja ratkaisee asiat, jotka koskevat:

- 1) kirjanpitoyksikön taloussääntöä ja kirjanpitoyksikkötehtävien järjestämistä ja toteuttamista;
- 2) hallintopalveluyksikön tarjoamien palvelujen toteutusta, yhteisiä hankintoja ja niihin liittyviä sopimuksia;
- 3) hallintopalveluyksikölle myönnetyn määrärahan käyttöä sekä sen talouden suunnittelu- ja seuranta-asioita ja tulostavoitteita;
- 4) toimitiloja koskevia sopimuksia muissa kuin oikeusministeriön toimivaltaan kuuluvissa asioissa;
- 5) yhteistyötä hallintopalveluyksikön toimialaan kuuluvissa asioissa;
- 6) työterveyshuollon puitesuunnitelmaa ja työterveyshuollon yleistä järjestämistä;
- 7) tiedonhallintaa, arkistonmuodostamista ja rekisterinpitäjän tehtäviä hallintopalveluyksikön vastuulla olevassa toiminnassa;
- 8) sellaisten virastoa koskevien asioiden valmistelua ja yhteensovittamista, jotka eivät kuulu erityisviranomaisen toimialaan;
- 9) hallintopalveluyksikön sisäisiä asioita, jollei asiaa ole yksikön työjärjestyksessä määrätty muun virkamiehen ratkaistavaksi.

Taloussääntö on käsiteltävä ohjausryhmässä ennen sen hyväksymistä.

Erityisviranomaisten päälliköt ja hallintopalveluyksikön johtaja voivat yhdessä antaa koko virastoa koskevan muun kuin kirjanpitoyksikön toimintaa koskevan ohjeen, lakisääteisen suunnitelman tai muun vastaavan asiakirjan taikka tehdä yhteistoimintasopimuksen.

Eduskunnan vastaus EV 47/2023 vp

9 §

Valmisteluvastuun jakautuminen

Valmisteluvastuun jakautumisesta toiminnan ja talouden suunnittelua ja raportointia koskevis-
sa asioissa erityisviranomaisen ja hallintopalveluyksikön välillä voidaan antaa tarkempia sään-
nöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi säätää, että tietty hallintopalveluyksikön toimi-
alaan kuuluva asia voidaan esitellä erityisviranomaiselle myös hallintopalveluyksiköstä. Tällai-
nen asia tulee hallintopalveluyksikön käsiteltäväksi erityisviranomaisen päällikön aloitteesta.

Hallintopalveluyksikön toimintojen järjestämisestä ja yksikön sisäisten asioiden ratkaisuväl-
lasta voidaan määrätä hallintopalveluyksikön työjärjestyksessä. Työjärjestyksen antaa hallinto-
palveluyksikön johtaja.

10 §

Eräät virkamiesoikeudelliset toimet

Erityisviranomaisen päällikölle valtion virkamieslain (750/1994) 18 §:n mukaisen sivutoimi-
luvan myöntää ja sivutoimi-ilmoituksen ottaa vastaan oikeusministeriö. Oikeusministeriö päät-
tää myös viranomaisen päällikölle annettavasta varoituksesta, viranomaisen päällikön lomautta-
misesta ja hänen virkasuhteensa muuttamisesta osa-aikaiseksi.

Erityisviranomaisen päällikön nimittämisestä valtion virkamieslain 9 §:n 1 momentin nojalla
enintään vuoden kestävään määräaikaiseen virkasuhteeseen päättää oikeusministeriö.

11 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

12 §

Siirtymäsäännökset

Virkasuhteessa olevan henkilöstön asemasta säädetään valtion virkamieslain 5 a—5 c §:ssä.
Virat ja niissä olevat henkilöt siirtyvät tämän lain voimaan tullessa perustettavaan virastoon sen
erityisviranomaisen viroiksi ja henkilöstöksi, jossa ne ovat olleet siirtymähetkellä. Sama koskee
määräaikaisia virkasuhteita.

Oikeusministeriö voi ennen tämän lain voimaantuloa perustaa hallintopalveluyksikön johtajan
viran. Oikeusministeriö voi ennen tämän lain voimaantuloa myös perustaa ja täyttää muut viras-
ton toiminnan käynnistämisen kannalta välttämättömät virat.

Laki

turvallisuustutkintalain 8 ja 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan turvallisuustutkintalain (525/2011) 8 §:n 1 momentti ja 9 §:n 2 momentti seuraavas-
ti:

8 §

Onnettomuustutkintakeskus

Turvallisuustutkintaa varten oikeusministeriön hallinnonalalla on Onnettomuustutkintakeskus. Keskus suorittaa tehtävänsä itsenäisesti ja riippumattomasti.

9 §

Onnettomuustutkintakeskuksen organisaatio

Johtajan tehtävänä on johtaa, valvoa ja kehittää Onnettomuustutkintakeskuksen toimintaa sekä vastata toiminnan laadusta ja tuloksellisuudesta. Johtajan nimittää valtioneuvosto. Johtaja nimittää Onnettomuustutkintakeskuksen virkamiehet ja ottaa palvelukseen muun henkilöstön.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

yhdenvertaisuusvaltuutetusta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhdenvertaisuusvaltuutetusta annetun lain (1326/2014) 1 §:n 1 momentti seuraavasti:

Eduskunnan vastaus EV 47/2023 vp

1 §

Yhdenvertaisuusvaltuutettu

Yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja syrjinnän ehkäisemiseksi oikeusministeriön hallinnonalalla on yhdenvertaisuusvaltuutettu.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Laki

lapsiasiavaltuutetusta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lapsiasiavaltuutetusta annetun lain (1221/2004) 1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1348/2014, seuraavasti:

1 §

Lapsiasiavaltuutettu

Lasten aseman ja oikeuksien huomioon ottamisen varmistamiseksi lainsäädännössä ja yhteiskunnallisessa päätöksenteossa on oikeusministeriön hallinnonalalla lapsiasiavaltuutettu.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Laki

tasa-arvovaltuutetusta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tasa-arvovaltuutetusta annetun lain (1328/2014) 1 §:n 1 momentti seuraavasti:

Eduskunnan vastaus EV 47/2023 vp

1 §

Tasa-arvovaltuutettu

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa (609/1986), jäljempänä *tasa-arvo-laki*, säädettyjä tehtäviä varten on oikeusministeriön hallinnonalalla tasa-arvovaltuutettu. Tasa-arvovaltuutetun nimittää valtioneuvosto enintään viideksi vuodeksi kerrallaan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Laki

tietosuojalain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tietosuojalain (1050/2018) 8 §:n 1 momentti seuraavasti:

8 §

Tietosuojavalettu

Tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuna kansallisena valvontaviranomaisena oikeusministeriön hallinnonalalla on tietosuojavalettu.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Laki

tiedustelutoiminnan valvonnasta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tiedustelutoiminnan valvonnasta annetun lain (121/2019) 5 §:n 1 momentti seuraavasti:

Eduskunnan vastaus EV 47/2023 vp

5 §

Tiedusteluvalvontavaltuutettu

Tiedustelutoiminnan laillisuusvalvontaa varten oikeusministeriön hallinnonalalla on tiedusteluvalvontavaltuutettu.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Laki

konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain (109/1995) 1 §:n 1 momentti seuraavasti:

1 §

Konkurssipesien hallinnon valvontaa varten on oikeusministeriön hallinnonalalla konkurssi-asiamies.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Laki

vanhusasiavaltuutetusta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vanhusasiavaltuutetusta annetun lain (753/2021) 1 §:n 1 momentti seuraavasti:

Eduskunnan vastaus EV 47/2023 vp

1 §

Vanhusasiavaltuutettu

Ikääntyneiden aseman parantamiseksi ja oikeuksien edistämiseksi oikeusministeriön hallinnonalalla on vanhusasiavaltuutettu.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Laki

luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annettuun lakiin (715/2011) uusi 5 b § seuraavasti:

5 b §

Oikeudenkäyntiavustajalautakunnan henkilöstö

Oikeudenkäyntiavustajalautakunnalla voi olla pää- tai sivutoimisia esittelijöitä ja muuta henkilöstöä.

Esittelijällä tulee olla muu oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto.

Oikeudenkäyntiavustajalautakunta nimittää henkilöstönsä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Laki

kuluttajariitalautakunnasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuluttajariitalautakunnasta annetun lain (8/2007) 8 §:n otsikko ja 1 momentti seuraavasti:

8 §

Nimittämis- ja määräämistoimivalta

Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan nimittää valtioneuvosto. Kuluttajariitalautakunta nimittää muun henkilöstönsä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

tuomioistuinlain 19 a luvun 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään tuomioistuinlain (673/2016) 19 a luvun 12 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 209/2019, uusi 2 momentti seuraavasti:

19 a luku

Tuomioistuinvirasto

12 §

Muu henkilöstö

Muun virka- tai työsopimussuhteisen henkilöstön nimittää tai ottaa palvelukseen yliohtaja tai muu viraston henkilöstöön kuuluva työjärjestyksen mukaisesti.

Eduskunnan vastaus EV 47/2023 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

Helsingissä 5.12.2023

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri